

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд на Мартина Арабаджиева на тема:

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА, В КОНТЕКСТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА КАЧЕСТВО

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

от доц. д-р Мария Фъртунова

Представеният дисертационен труд е посветен на един изключително актуален и важен проблем, свързан с финансирането на системата за висше образование въз основа на ефективното и качествено обучение. Изследователската проблемна област, към която е насочен научния интерес на Мартина Арабаджиева е обект на дискусии и противоречиви интерпретации както у нас, така и в страните от европейското пространство за висше образование. В социалната реалност неговите прояви в теоретичен и практически аспекти са на различни нива

Това е тема, която е сравнително сложна за анализ, доколкото изисква задълбочен системен подход. Тези проблеми трудно се обобщават предвид тяхната специфика и многопосочност.

Представеният дисертационен труд е в размер над 190 страници, разпределени в увод, литературен обзор, четири глави, заключение, приноси, литература и приложения. От логическа гледна точка съдържанието е структурирано по начин, чрез който максимално да бъде обхваната и представена изследваната проблематика.

По отношение на актуалността, дисертацията обхваща необходимите критерии по няколко направления. Тя представя многоизмерен и многопластов обект от научна гледна точка, който е характерен за ситуацията, свързана с финансовото управление на висшите училища у нас.

Избраният подход от Мартина Арабаджиева е доста специфичен и изисква множество познания в сферата на различни научни дисциплини – финанси, икономика, социология и т.н.

Последователно са разгледани проблемните полета, които съставят комплекса от инструменти, свързани с финансовото управление на висшите училища. Коректно е маркиран и анализиран европейският контекст на изследвания проблем.

Безспорен е стремежът на Мартина Арабаджиева за разкриване на съответната сериозна и подробна аргументация, както и опитът за проникване в дълбочина на изследваната материя.

Задачите на своя дисертационен труд авторката е определила по следния начин:

- Анализиране на похватите за финансиране на висшето образование в страните в ЕС – добри практики;
- Оценка на системата за финансиране в България, проучване и анализ на индикатори за оценка;
- Изработване на алтернативен модел на ефективно финансиране на висше образование в България;
- Анализ на ползите и негативните моменти от прилагане модела за финансиране.

В дисертационния труд са използвани количествени и качествени методи, релевантни на различните структурни нива, въз основа на които е организиран текстът. Не са за пренебрегване разсъжденията, направени по отношение на оценката на системата за финансиране на системата за висше образование в България, проучените и анализирани инструменти в тази посока и конкретните примери.

Основните постижения в разработката могат да се синтезират в следните няколко направления:

- **Актуалност на тематиката** – представен е многоизмерен и многопластов от научна гледна точка обект, свързан с описание на финансовите модели на висшите училища в България, добрите практики в Европа, които функционират в променлива среда, резултат от глобалните промени в икономиката и съвременните тенденции в сектора на висшето образование;
- **Специфичност на използвания подход**, изразяващ се в опита за създаване на връзки между използването на различни финансови инструменти и качеството на висшето образование;
- **Стремеж към привеждане** на обоснована и сериозна аргументация чрез множество емпирични данни, както и опит за проникване в дълбочина на изследваната материя;
- **Успешно сравняване** и търсене на сходства и разлики между моделите за финансиране в различните държави, както и за различните видове висши училища;
- **Адекватно отразяване** на проблема за качеството на висшето образование и неговото значение за избора на различни начини на финансиране; посочени са подходящи примери;

- **Задълбочен преглед** на индикаторите, отразяващи качеството на предлаганото висше образование и обвързани със системата на финансиране;
- **Разработен пилотен модел** за разпределяне на публични средства, гарантиращи качество.

В разработката се съдържат интересни хипотези, тези, концептуален модел, което повишава нивото на анализа. Показано е умение да се формулират изследователски хипотези и да се прониква в динамиката на процесите. По този начин дисертантката представя интересен алтернативен метод за ефективно финансиране на тази изключително важна област. Понятиятният апарат на изследването е унифициран и кореспондира с действащата нормативна база. Текстът е добре прецизиран.

Не са за пренебрегване разсъжденията, направени по линия на управлението на финансите на държавните висши училища при обстоен и задълбочен анализ на разгледаните индикатори. Предложеният пилотен модел за разпределяне на публичните средства, гарантиращ качество на образователните услуги, **може успешно да се приложи и адаптира чрез разработената Рейтингова система на висшите училища в България, чрез допълване на нейната критериална система в контекста на качеството на висшето образование. На тази база биха могли да се направят и предложения за промени в нормативната база, регламентираща обвързването на качеството на висшето образование с неговото финансиране, в което се състои и практико-приложния принос на представения дисертационен труд**

Наред с достойнствата на настоящия труд, могат да се направят и някои препоръки към докторантката:

- по отношение на емпиричната част на изследването - въз основа на съдържащата се богата информация дисертантката може да продължи изследването и работата в тази посока с оглед усъвършенстването и допълването на съществуващата нормативна база;
- на базата на компетентното владение на проблематиката и детайлното познаване на съществуващата в тази научна област литература, както и показаното умение да трансформира теоретични концепции в емпирична изследователска стратегия, би могла да подготви и представи студия или монография по изследвания проблем.

Тези препоръки не намаляват достойнствата на представения за рецензиране дисертационен труд.

Изследователските качества на труда на Мартина Арабаджиева, научните приноси, неговите евристични качества и научни приноси ми дават основание да предложа на уважаемото научно жури на Мартина Арабаджиева да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност Икономика и управление по отрасли, професионално направление 3.8. Икономика.

София

май 2017

Подпис:

(доц. д-р Мария Фъртунова)